

Sanayide Enerji Verimliliği ve Verimlilik Arttırıcı Proje (VAP) Uygulamalarında Yaşanan Sorunlar

Elk. Müh. Kemal KUŞAKOĞLU
kemal.kusakoglu@emo.org.tr

Batılı ülkeler ile beraber ülkemizin de gündemine giren, Odamızın da uzun yıllardan beri kamuoyuna sunduğu ve üyeleriyle yapılan seminerlerde vurgulanan “Enerji Verimliliği” konusu son yıllarda yasal zemine oturtulmaya çalışılmaktadır. Ancak bu konuda da ya geç kalınmakta ya da uygulama alanı daraltılarak işin yapılması zorlaştırılmaktadır.

Görevim gereği yıllardan beri enerji tasarrufu ve enerji verimliliği en başta gelen uğraşlarım arasında olmuştur. Tekstil gibi enerji yoğun bir sektörde verimlilik alanında yapılabileceklerin çokluğu ve çeşitliliği, bu konuda çalışmak isteyen meslektaşlara diğer pek çok sanayi kolunda olduğu gibi geniş bir faaliyet alanı sağlamaktadır. Bu yazıda son yasal düzenlemeler çerçevesinde bazı sorunlar irdelenecektir.

02/05/2007 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiş bulunan 5627 sayılı Enerji Verimliliği Kanunu’nun ana hedefi 2020 yılına kadar birim milli gelir başına tükettiğimiz enerjiyi (enerji yoğunluğu’nun uluslar arası tanımı) % 15 oranında azaltmaktır. Bu kanunun uygulanmasına yönelik “Enerji Kaynaklarının ve Enerji Kullanımında Verimliliğin Arttırılmasına Dair Yönetmelik” de 25/10/2008

tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bu kanuna göre bir “Enerji Yöneticisi” görevlendirme zorunluluğu getirilmektedir. Enerji Yöneticisi, yıllık enerji tüketimleri 1000 TEP (Ton eşdeğer petrol) ve daha yüksek olan sanayi işletmelerinde görev alacaktır. Enerji Yöneticisinin mühendis olması ve Sanayi Enerji Yöneticisi Sertifikasına sahip bulunması da kanunun getirdiği zorunluluklar arasındadır. Eğer sanayi kuruluşunun yıllık enerji tüketimi 50.000 TEP veya daha üzerinde ise, bir Enerji Yöneticisi yetmemekte ve bir elektrik veya makine mühendisi başkanlığında en az üç teknik elemandan oluşan Enerji Yönetim Birimi kurma zorunluluğu doğmaktadır.

Adlarından da anlaşılacağı gibi Enerji Yöneticisinin veya Enerji Yönetim Biriminin temel görevi, işletmenin enerji verimliliği ve/veya enerji tasarrufu çabalarını arttırmak ve bu konulara sistematik bir yaklaşım sağlamaktır. Bu işletmeler her yıl Mart ayı sonuna kadar enerji tüketim bilgilerini Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Müdürlüğüne göndermek zorundadırlar. Ayrıca Enerji Yöneticileri sürekli verimlilik projeleri geliştirmeli ve bu yolla işletmenin enerji

tasarrufuna ve ülke kaynaklarının verimli kullanılmasına katkıda bulunmalıdırlar.

Kanun sadece bunlarla yetinmemiş ve enerji verimliliğini ve enerji tasarrufunu arttırmaya yönelik bazı teşvikleri de beraberinde getirmiştir. Bu teşvikler arasında en önemlisi ve ilk bakıldığında kolayca uygulanabileceği sanılan Verimlilik Arttırıcı Projeler (VAP) kavramıdır. Tutarı 500.000 TL’yi aşmayan ve geri dönüş süreleri 5 yıldan az olan projeler VAP olarak değerlendirmeye alınmakta ve en çok proje bedelinin % 20 si kadar bir miktar hibe olarak proje sahibine ödenebilmektedir. Bu miktar VAP’ın geri dönüş süresiyle orantılı olarak belirlenmektedir. VAP’lar her yıl Ocak ayı sonuna kadar Elektrik İşleri Etüd İdaresi Enerji Kaynakları Etüd Dairesi Başkanlığına gönderilmekte ve bir kuruluş her yıl en çok iki VAP’la başvuruda bulunabilmektedir.

Bir çok sanayi kuruluşu bu heyecanla gerekli ölçü aletleri yatırımı yapmış ve 2008 yılından beri verimlilik arttırıcı projeler üretmiş ve enerji faturalarında verimlilik artışı sonucu oluşan tasarruf etkilerini görebilmişlerdir.

Çalışmalarını bir adım daha ileri götürmeyi planlayan ve süreyle ilgili sıkıntıları olmayan bazı kuruluşlar,

daha kapsamlı ve uzun soluklu projelerini VAP formatında geliştirmeyi, hem tasarruf etmeyi ve hem de kanunun öngördüğü hibe desteklerinden yararlanmayı düşünmüşlerdir. Aylarca süren enerji etüdü ve yüzlerce saat enerji ölçümlerinin ve analizlerinin ardından Ocak ayı içerisinde VAP projeleri, Elektrik İşleri Etüd İdaresine gönderilmiştir.

Projeler genellikle 15 sayfa ve tutarları da yaklaşık 10.000 TL ile 40.000 TL arasında olmuştur. Yani bu projelerin sağlayabileceği hibe desteği en çok 2.000 TL ile 8.000 TL arasındadır. Projeler teslim edildikten yaklaşık üç ay sonra Elektrik İşleri Etüd İdaresi'nden projelerle ilgili eleştirileri içeren yazılar alınmıştır. 15 sayfalık projeler için 20 sayfadan daha fazla eleştiri yazıları gönderilmiştir. Bu durum mevcut bir VAP hazırlama formatının değerlendirilmesinde, işin özünden ve firmaları teşvik etmekten ziyade detaylara takılan klasik bürokrasi anlayışını ortaya koymuştur. Bu çalışmalar yapan proje firmaları, hatalarını belirlemek ve doğru hazırlanmış bir projeyi elde etmek için yeniden

çalışmalara başla-dıklarında yeni bir uygulama değişikliği ile karşılaşmışlardır. Elektrik İşleri Etüd İdaresi gönderdiği yeni bir yazı ile bütün ölçümlerin 17025 laboratuvar akreditasyonuna sahip bir kuruluş tarafından yapılmasının zorunlu olduğunu ve proje ekinde bulunan ölçümlerin kabul edilemeyeceğini bildirmiştir.

Proje firmaları; ölçüm aletlerinin tamamının 17025 akreditasyona sahip kurumlar tarafından kalibreli olduğunu ve ölçümleri bu aletlerle yaptıklarını ifade etmişlerdir, ancak kanunun ilgili maddesine göre önlerinin tıkanıp görülmüştür. Bu kez aynı ölçümleri akredite bir kuruma yaptıran olanağın araştırıldığında karşılına çıkan bedeller alınabilecek destekten ya daha yüksek ya da ona eşit olmuştur. Pek çoğu projelerini geri çekmeye karar vermişlerdir.

Bu durum göstermektedir ki iyi niyetle hazırlanmış bir kanun ve onun teşvik edici öğeleri, uygulamalarda çıkan zorluklar nedeniyle, küçük ve orta büyüklükteki projeler için pek bir anlam ifade etmeyecektir.

Ancak büyük projeler ve Enerji Verimliliği Danışmanlık Şirketleriyle birlikte çalışan kurumların ve onların ürettiği projelerin desteklerden yararlanma şansları olabilecektir. 2009 yılında VAP başvurularının çok sınırlı kalması ve bu amaçla ayrılan ödeneğin ancak üçte birinin kullanılmasının altında yatan önemli nedenlerden biri budur.

Bu gerçekler ışığında yasalar ve ilgili yönetmelikler yeniden gözden geçirilmeli, enerji verimliliğinin ve ona bağlı enerji tasarrufunun gerçekleştirilmesinin kanıtlanması üzerine yoğunlaşarak proje hazırlanması, destek ve teşvik sisteminin yalınlaştırılması sağlanmalıdır. Unutulmamalıdır ki; **enerji verimliliği, tasarruf kültürü ve düşüncesi, çok sayıda küçük projeye çok sayıda kişinin bu faaliyetlerin içine alınması yoluyla tabana yayılacak ve enerji verimliliği çalışmaları çok daha etkin olacaktır.** EMO okullardan başlayarak sanayiye kadar uzanan bir alanda devam eden bilgilendirme ve üyeleriyle de buluşma çalışmalarına devam edecektir.

Resmi Gazete'den

Tarih	Sayı	Kurum	
2 Mayıs 2010	27569	Bayındırlık ve İskan Bakanlığı	Yapı Malzemeleri Yönetmeliği (89/106/Eec) Kapsamında Uygulanacak Teknik Şartnamelerin Yayımlanması Hakkında Tebliğ (Tebliğ No: Yig/2010-07)
6 Mayıs 2010	27573	Sanayi ve Ticaret Bakanlığı	Ölçü Aletleri Yönetmeliğinde (2004/22/AT) Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
6 Mayıs 2010	27573	Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Elektrik Mühendisleri Odası	Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Elektrik Mühendisleri Odası Serbest Müşavir Mühendislik Hizmetleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
7 Mayıs 2010	27574	Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Fizik Mühendisleri Odası	Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Fizik Mühendisleri Odası Meslek İçi Eğitim, Uzmanlık ve Belgelendirme Yönetmeliği
11 Mayıs 2010	27578	Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Elektrik Mühendisleri Odası	Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Elektrik Mühendisleri Odası Ana Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
13 Mayıs 2010	27580	Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu	Elektrik Piyasası Yan Hizmetler Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
21 Mayıs 2010	27587	Sanayi ve Ticaret Bakanlığı	Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Yapan Araçlarda Kullanılan Takograf Cihazları Hakkında Yönetmelik
21 Mayıs 2010	27587	Sanayi ve Ticaret Bakanlığı	Ev Tipi Buzdolapları, Derin Dondurucular, Buzdolabı Derin Dondurucular Ve Bunların Bileşimlerinin Enerji Etiketlemesine Dair Yönetmelikte (94/2/AT) Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
21 Mayıs 2010	27587	Sanayi ve Ticaret Bakanlığı	Ev Tipi Buzdolapları, Derin Dondurucular, Buzdolabı Derin Dondurucular Ve Bunların Bileşimlerinin Enerji Etiketlemesine İlişkin Tebliğin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Tebliğ (SGM: 2010/6)
24 Mayıs 2010	27590	Sağlık Bakanlığı	Özel Hastaneler Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik